

Miljødirektør i Uni Storebrand, Carlos Joly, mener Norge bør bruke deler av oljefondet til å investere i alternativ energi. (Foto: Bård Løken.)

- Bruk oljepenger til alternativ energi sier forsikrings-topp

Miljø-direktør Carlos Joly i Uni Storebrand går inn for å investere deler av Oljefondet i alternativ energi.

Markedsandelen til olje, gass og kull vil trolig gå ned, og da vil det lønne seg å ha investert i andre energikilder, mener Joly. I et intervju tar han til orde for å begynne å trappe ned forbruket av fossile brennstoffer.

Sammen med seks av verdens ledende forsikringsselskaper har Uni undertegnet en erklæring som stiller miljøkrav til forsikringsbransjen.

● side 3

INNHOOLD

Flere miljøvennlige hus ● 4

Ny kritikk av PVC ● 5

Vrilent å verne etter 2000 ● 9

Klimaendringer knekker koraller ● 10

Ja til høyere bompriser ● 11

Fuglefamilien

Flintstone ● 12

Naturvernstrid om gaupejakt

To fylkesledere i Naturvernforbundet ønsker mer gaupejakt i de områdene de selv er fra. Fylkesleder Tommy Reinås i Nord-Trøndelag går lengst. Han ønsker å utvide jaktkvota i sitt fylke fra 25 til 31 dyr, før man vet hvor lang tid det tar å felle de 25 første.

Reinås støtter også et forslag fra sau- og geiteals-laget om å forlenge jakttida ut over to måneder, dersom ikke alle de 31 gaupene er felt.

– Utspillet får stå for fylkeslederens egen regning, sier nestleder i Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag. Naturvernforbundet sentralt advarer om at gaupebestanden kan være mindre enn antatt.

● side 7

Mangelfull Svalbard-analyse

Miljøverndepartementet kritiserer mangelfull miljøutredning for Svalbard.

Analysen fra Nærings- og energidepartementet «har en rekke alvorlige svakheter og mangler av faglig og prinsipiell karakter», skriver departementsråd Harald Rensvik.

● side 6

Natur&miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. redaktør: Arild Svalbjørg

Redaksjon: Ole P. Pedersen, Jens P. Toldnæs, Audun Garberg.

Postboks 2113 Grønertløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 8200 01 44203
Postgiro: 0803 50 94602

E-post: red.naturvern@sn.no
Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40
Direkte: 22 04 4 + 640 (Svalbjørg),
641 (Toldnæs), 642 (Pedersen), 644
(Garberg).

Neste utgave: 23.2.1996.

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Abonnement:
kr. 180,-/år (privatpersoner)
kr. 500,-/år (bedrifter).
Produksjon: Gan Grafisk. Trykket
på Cycilus, 100% resirkulert papir.

Blader merket **norsk fagpresse**®
er opplagskontrollert og godkjent av

Rovdyrstrid blant naturvernerne

Tommy Reinås fra Nord-Trøndelag vil at det skal skytes flere gauper i Nord-Trøndelag. Jon Ingebretsen fra Vest-Telemark vil at det skal skytes flere gauper i Vest-Telemark. Synspunktene er ganske vanlige der de to kommer fra. Det uvanlige er at både Reinås og Ingebretsen er fylkesledere i Naturvernforbundet.

Norges Naturvernforbund har stilt sine lokallag fritt i spørsmålet om de skal si ja eller nei til gaupejakt i sine fylker, og om hvor stor jaktkvote de skal gå inn for. Men det er neppe mange som hadde trodd at fylkeslagene skulle være mer ivrige enn fylkesmennenes miljøvernnavdelinger til å få skutt gaupe. Miljøvernnavdelingene er tross alt lovpålagt å legge betydelig vekt på hva saue-næringen mener om saken.

Det er ingen tvil om at det faktisk er en betydelig konflikt mellom rovdyr-vern og sauehold i utmark over store deler av landet. Enkelte saue-eiere opplever å få så mange dyr revet i hjel at de ganske enkelt gir opp saueholdet, selv om erstatningen er god. «Jeg driver ikke med dette for å fore opp jerven», sa en saue-eier som ga opp etter å ha mistet 150 dyr i løpet av en sommer.

I et slikt klima kan det kanskje virke taktisk klokt å ikke markere seg som forkjemper for rovdyra. Kanskje er det lettere å nå fram med argumentasjon i andre saker dersom man inntar en holdning som ligger nær opptil sauebøndernes i rovdyr-saken.

Men det er nå engang slik at det er i områder med levedyktige bestander at det er viktigst å verne rovdyra. Og det er i de områdene, som Nord-Trøndelag, at konflikten vanligvis blir størst. I slike områder trenger forvaltningsmyndighetene høring-sinstanser som kan stille seg på naturens og rovdyras side mot næringsinteressene. Derfor blir det galt når fylkeslagsledere i Naturvernforbundet kjøper argumentasjonen fra sauenæringa.

Det eneste som er helt sikkert om gaupebestanden både i Nord-Trøndelag og andre steder, er at det er usikkert hvor stor den er. Føre var-prinsippet tilsier derfor at man må være ytterst forsiktig med å tillate jakt. Skal naturvernerne kunne argumentere for føre var-prinsippet, må det gjelde også når det kan virke opportunt å gå inn for det motsatte.

Gjestekommentar

Lokalt selvstyre og nasjonale mål

Stein Lier-Hansen
Direktoratet for naturforvaltning

Innenfor miljøvernforvaltningen arbeides det med å delegerer oppgaver og myndighet til kommunene. Økt kommunalt ansvar kan føre til større folkelig engasjement, mer realisme og «flere hender engasjert i miljøvernarbeidet». I en atmosfære der desentralisering tillegges stor betydning i seg selv, kan det være på sin plass å «rope et lite varsko».

Det lokale selvstyret skal nyttes til å nå nasjonale mål. I forhold til f.eks. naturforvaltning vil et større kommunalt ansvar være nødvendig for å sikre en lokal tilpasning av vedtatte nasjonale mål. Imidlertid må tilpasningen være forankret i objektiv faglig analyse og reelle lokale ulikheter.

På enkelte områder kan en frykte at den lokale tilpasningen i praksis blir lokal politisk utvanning av mål fastsatt av storting og regjering. Spesielt vil dette være nærliggende i forvaltningsområder der de nasjonale målene er svært konkrete og der kommunene antakelig blir utsatt for betydelig press fra sterke, lokale særinteresser. Distansen mellom «grasrota» og beslutningstaker kan ganske enkelt bli for kort.

Et typisk eksempel er om en ga kommunene myndighet til å fatte vedtak om felling av store rovdyr. Et annet er den kommunale praktiseringen av lov om motorferdsel fra den tid kommunene selv kunne fastsette lokale forskrifter. Ikke bare ble nasjonale mål utvannet, en opplevde også en betydelig grad av forskjellsbehandling fra bygd til bygd.

I dag er det betydelig lokalt engasjement for at kommunene skal gis større myndighet i forvaltningen av vernede områder, f.eks. i nasjonalparkene.

I denne sammenheng må en minne om følgende:

Nasjonalparker representerer uten unntak natur med nasjonale og ofte internasjonale verneverdier. Naturvernloven nyttes for å sikre sentrale, statlige myndigheter nasjonal kontroll over nettopp disse områdene. Gjennom internasjonale retningslinjer er dette en forutsetning for å definere et område som nasjonalpark.

Dette innebærer ikke at alt skal være forbudt, men at statlige myndigheter har kontroll med aktiviteter som kan forringe verneverdien. I en innstilling fra energi- og miljøkomiteen om miljøvern i kommunene (1990-91) ble dette prinsippet godt presisert av SV og SP:

«Disse medlemmene vil vise til at det kan være forskjell på interessene til innbyggerne i en kommune og interessene for vern etter naturvernloven. Disse medlemmer mener at vernede områder som har nasjonal eller regional verdi, bør være et statlig ansvar, og dispensasjoner fra det nasjonale verneformålet bør være sjeldne og praktiseres rimelig likt over hele landet.» Bedre kan de ikke sies. Dette er poenget ved å verne områder etter naturvernloven, og dermed unnta de samme områder fra kommunalt selvstyre.

Dette innebærer ikke at landets kommuner ikke kan trekkes bedre med i forvaltningen av de enkelte områdene, og i større grad gis en sentral plass i utviklingen og evalueringen av forvaltningsplaner, samt gjennomføring av konkrete skjøtselsoppgaver. Dette er imidlertid noe annet enn å argumentere for reell kommunal forvaltningsmyndighet.

Svekkes forvaltningen av verneområdene, undergraves samtidig det saklige og faglige grunnlaget for det «moderne naturvernet».

Uni-direktør vil bruke oljefond til ren energi

Deler av oljefondet bør brukes til å investere i alternativ energi. Det er en fornuftig økonomisk investering, mener miljødirektør i Uni Storebrand, Carlos Joly.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Joly var en av deltakerne på et seminar om klima på Stortinget i slutten av januar. Der tok han til orde for å investere i alternativ energi i stedet for fossile brenslers som olje og gass.

– Det er stor sannsynlighet for at dette er et område som vil øke sin markedsandel på bekostning av fossilt brensel, påpeker Joly.

Uni Storebrand starter selv opp et eget fond som bare skal investere i selskaper som har god miljøprofil innen egen bransje. Alternativ energi og ny teknologi som reduserer energiforbruket er områder Joly er interessert i å satse på.

– Vi kan med stor sikker-

het regne med at denne typen industri vil være morgendagens investeringsobjekter. Spørsmålet er bare: skal vi være med fra starten, eller skal vi vente – og risikere å komme med for sent, spør miljødirektøren.

Samme oljetempo

Joly sier imidlertid at han ikke mener det er noen grunn til å

redusere tempoet i Nordsjøen i dag – forutsatt at gassseksperten bidrar til reduserte CO₂-utslipp i Europa. Joly spør seg imidlertid om det faktisk skjer i dag.

– Vi kan ikke vokse oss ut av klimaproblemet. Bare netto reduksjon i CO₂-utslipp kan forsvare dagens utvinningstempo, påpeker han.

Joly sier ikke nei til å inves-

tere i oljeselskaper, skjønt han ønsker å plassere penger i selskaper som arbeider mer langsiktig.

– Risikobalansen i et 50 års perspektiv tilsier at i-landene må redusere sine utslipp med 50 prosent. Hva bør være Norges respons? Skal vi ofre oss? Har vi lov til å la være – hvilket vil lede til katastrofer for framtidige generasjoner? spør han.

Vil presse politikerne til radikal klimapolitikk

De internasjonale forsikringsselskapene skal delta i forhandlingene om en ny klimaavtale. Resultatet kan bli at politikerne presses til raskere framskritt.

Forsikringsbransjen kommer til å være representert med to observatører når klimaforhandlingene starter i Geneve senere i år. I løpet av halvannet år skal deltakerlandene forhandle fram en avtale om reduserte utslipp av klimagasser fra i-landene.

Ifølge Joly vil observatørene

fremme forsikringsselskapenes syn på klimaspørsmålet, selv om de ikke skal drive lobbyvirksomhet overfor politikerne.

Sammen med seks av verdens ledende forsikringsselskaper har Uni undertegnet en erklæring i regi av FN's miljøprogram, som stiller miljøkrav til forsikringsbransjen. Selskapene forvalter verdier for over 100 milliarder dollar.

Ikke konkret råd

– Hvor store reduksjoner mener du norske politikere bør

arbeide for?

– Jeg vil ikke gi noen konkret anbefaling. Men jeg kan referere til FN's klimapanel: vi må redusere utslippene dramatisk for å unngå klimaendringer. Reduksjonen må komme de neste 30 – 50 årene.

– Hva er best for Uni som bedrift: at politikerne handler nå, eller inntar en vente-og-se holdning?

– Vente-og-se strategien er mest risikabel for oss alle, også Uni. Vi må begynne en gradvis nedtrapping av kull-, olje- og gassforbruket nå, sier Joly.

FIVH: Oslo-utslipp kan gå ned 20 prosent

Utslippene av klimagasser kan gå ned med 20 prosent i Oslo, mener Framtiden i våre hender (FIVH).

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

FIVH presenterer nå rapporten «Klimaplan for Oslo», hvor organisasjonen lister opp en rekke aktuelle tiltak for å redusere utslippene av karbondioksyd (CO₂). En rekke større byer har allerede forpliktet seg til å

redusere sine utslipp med 20 prosent, og FIVH ønsker altså at Oslo følger etter.

FIVH slår fast at det ikke nytter bare å bedre kollektivtilbudet i byen, for å redusere biltrafikken.

Veiprising viktig

«Satsing bare på kollektivtrafikk har liten effekt», heter det i rapporten. I tillegg til bedre kollektivtilbud er veiprising og regulering av parkeringsplassene de mest effektive tiltakene

for å få ned utslippene, konkluderer rapporten. Økt bensinavgift regner FIVH imidlertid som et dårlig klimatiltak.

Bruk enøk-fondet

Ved å bruke pengene i Oslo kommunes enøk-fond, kan utslippene fra bygninger og anlegg reduseres med nærmere 15 prosent, viser tall fra Oslo energi. FIVH konkluderer også med at bioenergi kan erstatte mange av dagens oljefyrer i byen, mens solenergi først vil

være aktuelt om energiprisen stiger.

Miljøetaten i Oslo kommune arbeider for tiden med et prosjekt om miljøforbedret trafikk. Miljøvernleder Kirsten Vaaje opplyser at arbeidet skal avsluttes i år. Hun mener FIVH-rapporten er interessant, ikke minst fordi den tar for seg utslipp av klimagasser med global virkning, mens kommunearbeidet hittil har konsentrert seg om de lokale forurensningsproblemene.

FORSVARSDEPARTEMENTET

PETERSON
NOR-SEKK

RUSSEN

HARSTAD
KOMMUNE

NORMØRE OG ROMSDAL MEIERI

Gjesdal

Møklegaard
Trykkeri AS

MØKLEGAARD

HAVPRODUKTER AS
Postboks B, N-9901 BÅTSFJORD

Flere miljø-vennlige hus

Omlag hver femte kunde i Husbanken tar tilleggslån for å få en mer miljøvennlig bolig. Tendensen er stigende, og vestlendingene er flinkest.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Mens Block Watne sliter med å få solgt sitt første miljøhus (se forrige utgave av N&M Bulletin), merker Husbanken en stigende interesse for «grønne» boliger blant sine kunder. Banken gir lånetillegg for folk som ønsker å satse på sunne og miljøvennlige hus.

Lånetillegget på 25 000 kroner skal bidra til lavere energi-

bruk, et bedre innneklima og til å minske belastningene på naturen.

Best i vest

Mens antallet Husbankfinansierte hus sank fra omlag 14 600 i 1994 til omlag 14 300 i 1995, økte lånetilleggene for miljøvennlige boliger.

I 1994 var det 2200 som tok opp miljølån, mens tallet var steget til 2700 i 1995. Så langt er det vestlendingene som er de flinkeste til å bygge miljøvennlige her i landet.

– Kanskje har vi markedsført dette tilbudet bedre på Vestlandet, sier overarkitekt Steinar Anda i Husbanken.

Tar ikke sjanser

Anda mener den økte miljøsat-

singen skyldes at Husbankens tiltak er enkle og konkrete. Da banken først introduserte tilbudet het det «Åpen post». Dette var vagt, og ga liten respons.

– Miljøtiltakene vi gir støtte til nå er mer håndfaste. De er utformet slik at det er mulig å få mange med på dem, og dette er viktig for oss, sier han.

Viljen til å ta sjanser er liten blant norske husbyggere. For de som virkelig ønsker å prøve alternative løsninger, har Husbanken en egen tilskuddsordning for husbyggere som samarbeider med forskningsinstitusjoner. Denne ordningen ble innført i år, og foreløpig er det ingen som har benyttet seg av den.

Små og store miljøtiltak

Husbanken setter krav til miljølånet. Husbyggen må enten ha to store, eller ett stort og tre små miljøtiltak i byggeprosjektet.

Under «små» tiltak, lister Husbanken blant annet opp:

- **Vindfang.** Det reduserer skitt og fuktighet som dras inn i huset. Vindfanget minsker også varmetap.
- **Sørvendte vinduer.** Jo større del av husets totale vindusareal som er sørvendt, jo mer reduseres energibehovet.
- **Spareventiler på vankranner og dusj.** Reduserer vannforbruket, og dermed energibehovet.
- **Gjenbruk av materialer.** Husbyggen må dokumentere hvor mye gjenbruksmaterialer som brukes.
- **Vannsparende toalett.** Ved å redusere presset på tilførselsledninger og avløpsnett, kan store nyinvesteringer unngås.
- **Avfallssortering i kjøkkenbenk.** Her krever Husban-

ken kildesortering i minst fire fraksjoner.

- **Komposteringsbinge.** Omlag en tredjedel av vanlig husholdningsavfall kan komposteres.

Store tiltak

Under «store tiltak» gis det tilleggslån til tre forskjellige installasjoner:

- **Innstallasjon av sentralstøvsuger.** Dette er et rent innneklimatiltak som letter rengjøringen og minsker risikoen for støvplager.
- **Sentral styring av temperaturen.** En dings som settes inn i sikringsboksen, og som

sørger for at temperaturen senkes når et rom ikke er i bruk. Denne investeringen spares inn på få år, ifølge Husbanken.

- **Vinduer med tre-lags energiglass i alle oppholdsrom.** Husbanken grunnir dette kravet med at energiglass av denne typen er optimalt i forhold til pris og isoleringsevne. Det innerste mellomrommet mellom glasslagene skal ha gass som minsker varmeledningen. Temperaturen i huset kan senkes to grader uten at de som bor der merker forskjell.

Energiforbruket ned i Tyskland

Oljeselskapet Esso tror energiforbruket kommer til å gå ned i Vest-Tyskland fram til 2010, skriver Handelsblatt.

Esso regner med at CO₂-utslippene i Tyskland vil gå ned med 13 prosent, samtidig som den tyske økonomien vok-

ser med nesten 50 prosent. Energieffektiviteten vil forbedres med en tredjedel i de fleste sektorene.

Esso regner med at gass og fornybare energikilder vil øke sin andel av energimarkedet, mens olje og kull går tilbake.

Ny kritikk av PVC-plasten

En ny, dansk rapport stiller flere spørsmål ved miljøkonsekvensene av PVC og tilsetningsstoffene som brukes. Spesielt i fokus kommer hormonhermeren DEHP.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Det er Teknologisk institutt i Danmark som har utført studien på oppdrag fra Miljøstyrelsen og Miljø- og energidepartementet. Representanter fra myndigheter og industri i Norge, Sverige, Nederland, Tyskland og Belgia har også deltatt i arbeidet.

Rapporten slår fast at noen tilsetningsstoffer i PVC er østrogenhermende miljøgifter. Spesielt omtaler rapporten stoffet DEHP, som har dokumenterte østrogeneffekter. DEHP er et kunstig stoff (ftalat) som brukes for å gjøre plasten myk, og kan tilføres PVC i store mengder. Ifølge Statens foru-

rensningstilsyn (SFT) bruker Norge 9000 tonn ftalater i året, hvorav 4000 tonn er DEHP.

De danske forskerne slår også fast at produksjonen av PVC kan føre til luftutslipp av en rekke farlige forbindelser. Ved forbrenning av PVC som søppel, produseres også store mengder avfall: for hvert kilo PVC som brennes, produseres det 1,8 til 5,6 kilo søppel. Forbrenningen skaper også dioksinutslipp.

Rapporten påpeker at PVC kan inneholde tungmetaller som kan slippe ut i naturen, spesielt når PVC-produktene blir kastet på søppeldynga.

- Svak effekt

Informasjonssjef i Norsk Hydros petrokjemiseksjon, Helge Stiksrud, sier i en kommentar at DEHP bare har svak østrogeneffekt. Stiksrud henviser til data fra SFT.

– Hva legger du i «svak effekt»?

– Nei, det må de svare på som har gjort forsøkene. Men det er viktig å understreke at dette er laboratorieforsøk, og at

effekten er svak, svarer Stiksrud.

Han viser til at andre ftalater har større østrogeneffekt enn DEHP.

Stiksrud understreker at den danske rapporten ikke står for industriens syn, men at blant andre Norsk Hydro har vært med og beskrevet en del tekniske prosesser i forarbeidet til rapporten.

– Det er positivt at vi på den måten kan være enige om faktiske, faglige ting, sier Stiksrud. Han mener forskernes konklusjoner om PVC verken er nye eller oppsiktsvekkende.

Forbud i Danmark?

I Danmark har PVC-debatten blusset opp igjen. Socialistisk Folkeparti (SF) har nå foreslått overfor Folketinget å forby bruk av PVC innen fire år, skriver Information. Miljø- og energiminister Svend Auken er positiv:

– Umiddelbart ser det ut til at forslaget stemmer godt overens med mine egne igangsatte initiativer, sier statsråden.

Utbygging i Øvre Otta på høring

Utbyggingen av Øvre Otta blir langt større enn Alta, og vil alene dekke én prosent av Norges elektrisitetsforbruk. Nå er Opplandskrafts søknad om utbygging sendt ut på høring.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Det er et gigantprosjekt Norges vassdrags- og energiverk nå sender ut på høring. Utbyggingen vil i tillegg til Øvre Otta berøre en rekke sideelver, deriblant Frøysa og Tora. Til sammen blir kraftproduksjonen

på 1000 GWh pr år – eller rundt én prosent av Norges samlede elektrisitetsforbruk. Fristen til å uttale seg om søknaden er satt til 20. mai.

- Neppe store konflikter

Striden kommer til å stå om en åtte til ti meter høy demning i Tordalen, vannføringen av Pollfoss og høyspentmaster gjennom Finndalen. Det spår Opplandskraft, ett av selskapene bak utbyggingsplanene, i avisen Dagningen.

Men Opplandskraft regner ikke med at konfliktene blir særlig store.

– Vi står neppe overfor de

store konflikter i denne saken. Årsaken er at utbyggingen skjer i et område som er regulert tidligere. Her er både veier, demninger og kraftlinjer fra før. Det vi gjør er å utnytte vannet på en bedre måte, sier administrerende direktør Oddleiv Sæle til Gudbrandsdølen Lillehammer Tilskuer.

DYR BENSIN: 11 kroner per liter bensin. Det er et av alternativene den svenske kommunikasjonskomiteen vurderer for å bremse den forventede veksten i landets bilbruk. (Dagens Nyheter)

Sagt og skrevet

Om graving

«Jeg tviler på om det står noe om det i budsjettstillingen. Derfor kolliderer vi overhodet ikke med oss selv i denne saken.»

Høyreleder Jan Petersen forklarer hvordan partiet kan gå til frontalangrep mot gravingen for å bygge Nasjonaltheateret stasjon i Oslo, når partiet i november stemte for å bevilge 102 millioner kroner til utbyggingen. Sakset fra Dagens Næringsliv.

«Jeg tror folk foretrekker to år med graving i Studenterlunden fremfor forverret luftkvalitet.»

Leder i Naturvernforbundet, Heidi Sørensen, oppfordrer i Aftenposten NSB om å grave i vei.

Vern av norsk regnskog

76 områder i den nordlige regnskogen i Midt-Norge kan bli vernet, skriver *Nationen*. Områdene kan bli vernet i en eventuell utvidelse av verneplanen for barskog. Direktoratet for naturforvaltning skal lage en oversikt over alle områdene i landet som vil bli vurdert i forbindelse med den mulige utvidelsen.

Flere gassbiler

Den tyske gassindustrien oppfordrer nå bilprodusentene til å lage flere biler som kan gå på naturgass, melder Reuter. Om ti år kan det være 100 000 gassbiler på veiene i Tyskland, mener Erich Deppe, president for den tyske foreningen for gass- og vannselskaper.

VIRKER: CO₂-avgiften er viktigste årsak til at utslippene fra industriprosesser og oppvarming i Sverige er redusert fra 1987 til 1994. (Naturvårdsverket)

Berntsen kritiserer Svalbard-analyse

«Subjektivt», «mangelfullt», «ufullstendig» og «svakt». I uvanlig klare ordelag får Nærings- og energidepartementet (NOE) så hatten passer for arbeidet med å kartlegge miljøskadene av en vei på Svalbard.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

NOE har utredet konsekvenser av vei og kraftlinje mellom Longyearbyen og Svea. Bakgrunnen for analysen er gruveprosjektet «Sentralfeltet», som Store Norske Spitsbergen Kulkompani ønsker å gjennomføre. NOE får tildels hard kritikk for hvordan arbeidet er utført, og for hvilke konklusjoner som er trukket.

I et brev fra Miljøverndepartementet (MD) heter det blant annet at utredningen «mangler den nødvendige faglige bredde» og «har en rekke alvorlige svakheter og mangler av prinsipiell og faglig karakter». MD påpeker også at NOE setter kostnader foran miljøhensyn, og at dette er med på å gi arbeidet et subjektivt preg. Videre har ikke NOE dokumentert om det i det hele tatt er nødvendig med en vei/kraftlinje for å opprettholde kulldriften i Svea.

Entydig dom

Den faglige vurderingen av utredningen er gjort av Norsk Polarinstittutt.

«Dessverre må vi gå god for den ordbrukt departementet har brukt, sier lederen for Polarinstittuttet, Rasmus Hansson, til N&M Bulletin.

Instituttet har hentet inn høringsuttalelser fra en rekke

instanser, bl.a. Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Statens Forurensningstilsyn, Stiftelsen for natur og kulturminneforskning og Norsk vassdrags- og energiverk. Deretter har Polarinstittuttet gjennomgått tenkelige problemer som har med fugleliv, sjøpattedyr, reinsdyr og vegetasjon å gjøre.

«Fordi så mange instanser har vært trukket inn har denne analysen vært gjenstand for en sjeldent grundig saksbehandling, sier Hansson.

Samtlige av høringsinstansene er nokså entydige. Polarinstittuttet skriver i innledningen til sin vurdering: «...det har i liten grad framkommet motstridende synspunkter på utredningen».

Avdelingsdirektør Morten Kallevig i NOE er knapp i sin kommentar av MDs kritikk.

«Jeg har ikke satt meg godt

nok inn i saken. Dessuten er det uvanlig at departementene går ut og dolker hverandre i ryggen i avisen, sier han til N&M Bulletin.

Polarvei på is

Foreløpig er planene om en vei mellom Longyearbyen og Svea lagt på is. Det betyr ikke at saken er politisk død for all framtid.

MD konkluderer med at dersom en slik vei skulle bli aktuell, må det «i lys av arbeidets ufullstendige og mangelfulle karakter, gjennomføres en ny miljøkonsekvensutredning som tar hensyn til de forhold som Miljøverndepartementet, den øvrige miljøvernforvaltning og andre har påpekt som mangler med utredningen». Kort og godt: Hele arbeidet må gjøres om igjen – skikkelig.

Fylkeslandbrukskontoret
Landbruksetaten O/A
Støtter et renere miljø!

Strid om gaupejakt

Det er åpen strid i Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag om kvotejakta på gaupe. Leder Tommy Reinås mener jakttida må utvides for å være sikker på at alle gaupe blir felt. Han vil også utvide kvota fra 25 til 31 dyr.

N&M Bulletin
Arild Svalbjørg

Styremedlem Gunn Vigdis Andreassen sier utspillet kom totalt uforberedt på henne.

«Utspillet om gaupejakta har ikke vært drøftet i styret, sier hun.

Tommy Reinås mener at vi må regulere gaupebestanden ut fra mattilgangen. Av Nord-Trøndelags anslagsvis 20 000 rådyr tar gaupa rundt 14 600 hvert år, mener han, og spør om det er ønskelig at gaupa utrydder rådyrene i fylket. Hans eget svar er at det vil være økologisk å la gaupebestanden vokse ukontrollert.

«Det finnes eksempler fra Alaska på at rovdyr som ikke blir jaktet på begynner å spise hverandre, sier han.

Korrekt holdning

Et annet problem med en for stor gaupebestand, mener Reinås, er at det vil bli en stadig økende mengde rådyrskrotter liggende i skogen. Rå-

dyrkadavrene vil gi mat for åtselene, som for eksempel kråke. En større kråkebestand vil igjen ta store mengder typeegg og typeunger.

«Som du ser dreier ikke dette seg bare om gaupejakt eller ikke. Veldig mange dyr er avhengige av hva som skjer med gaupa. Vi i Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag har dermed en veldig gjennomtenkt og korrekt holdning til dette spørsmålet, sier han.

Nestleder i styret i Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, Kjell Delbekk, sier at uttalelsene får stå for Reinås' regning.

«Vi har styrevedtak på å gå inn for ei kvote på 20 dyr, sier han. Delbekk er grunnleggende uenig med Reinås i at jakttida må utvides ut over februar og mars dersom ikke alle dyrene er felt. Det var Sau- og geitalslaget som først gikk inn for forlenget jakt.

«Dersom jegerne ikke greier å ta alle gaupe i løpet av to måneder tyder det på at bestanden ikke er så stor som vi trodde. Derfor er jeg imot utvidet jakttid, sier Delbekk.

Slik telles gaupe

I januar i fjor var det minimum 20 familiegrupper av gaupe i Nord-Trøndelag. Gaupe er

telt på sporsnø av fylkesmannens kontaktpersoner over hele fylket.

Ut fra tellingen i fjor er det beregnet at det er minimum 135 dyr i fylket. Fylkesmennenes miljøvernavdelinger over hele landet bruker en modell utarbeidet av forsker Tor Kvam ved Norsk institutt for naturforskning (Nina) for å beregne størrelsen på gaupebestanden. Modellen tar utgangspunkt i blant annet størrelsen på familiegruppene, hvor stor avstand både i tid og kilometer det er mellom hver sporregistrering, og flere andre faktorer.

«Tellemetoden er god, men det er likevel stor usikkerhet om størrelsen på bestanden, sier rovvilt-konsulent Kjartan Knutsen ved fylkesmannens miljøvernavdeling i Nord-Trøndelag.

«Tidlig på åtti-tallet mente forskerne at det var 200–300 bjørn i Norge. Nå er det enighet om at bestanden neppe er større enn tiendeparten av det. Er det ikke en mulighet for at dere gjør samme tabben med gaupa som dere gjorde med bjørnen?

«Nei, det er snakk om en helt annen måte å registrere på. Både forskere og forvaltning tok raskt lærdom av den feilen, sier Knutsen.

For stor usikkerhet

«Vi har fått nye indiksjoner på at hanngaupe vandrer mer enn vi trodde før. Det gjør at det er lett å tro at gaupebestanden er større enn den egentlig er, sier fagkonsulent i Naturvernforbundet, Thor Midteng.

Naturvernforbundets nestor innrømmer at det er grunnlag for kvotejakt på gaupe i Nord-Trøndelag. Men han mener det er feil å ta så bastant standpunkt for gaupejakta som lederen i Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag har gjort.

Naturvernforbundet har stilt fylkeslagene fritt til å mene hva de vil om gaupejakta. Derfor er kritikken fra forbundet sentralt relativt forsiktig. Verdens naturfond (WWF) er ikke like forsiktig. WWF kaller fellingstillatelsene «en krigserklæring mot gaupa i Nord-Trøndelag».

«Vi har svært vanskelig for å forstå at utviklingen i gaupebestanden i Nord-Trøndelag kan forsvare en slik økning i kvoten. Fylkesmannens miljø-

vern avdeling har selv fastslått at det i Nord-Trøndelag er et absolutt minimum på 20 familiegupper i kvoteområdet. For årets kvote er det satt en øvre grense på 15 hunndyr. Under kvotejakten kan dette i verste fall bety at man slår ut mer enn halvparten av familieguppene, mener generalsekretær Stig Hvorslef i WWF.

Kan felle en

Også i Telemark støtter Naturvernforbundet fylkesmannens vedtak om å gi fellingstillatelse til ti gauper i fylket. Thor Midteng mener derimot at gaupejakt ikke burde være tillatt sør for Dovre.

«Det er uheldig å tillate så mange fellingstillatelser på en art vi ønsker å bygge opp, sier han.

Totalt er det gitt 104 fellingstillatelser til årets gaupejakt i Norge. Noe sikkert tall for bestanden finnes ikke, men i 1990 ble gaupebestanden beregnet til mellom 300 og 400 dyr i hele landet. Siden har det blitt flere gauper, og før årets jakt er det kanskje 500 til 600 dyr her i landet.

TORSKEN HAVPRODUKTER A.S. ET BLSKAP I SPERRIEGRUPPEN	 Norsk Kommuneforbund
 JOSEF KIHMBERG	 ALCATEL ALCATEL STK KONERNET ER OFFISIELL HOVEDSPONSOR FOR VIGELANDSANLEGGET
 Nordlys	

Vi tar miljø- utfordringene på alvor

Med vinduet mot havgapet
tar A/S Norske Shells
raffineri på Sola utenfor
Stavanger imot 2,5 millio-
ner tonn råolje hvert år.
Oljen kommer fra felt
i Nordsjøen hvor selskapet
har eierandeler. Shell-raf-
fineriet er et topp moderne
og effektivt anlegg, som
kan produsere alle typer
oljeprodukter. Avanserte
rense- og gjenvinnings-
anlegg er installert
for å redusere miljø-
belastningen.

Kurt Wethre A/S

Nr 3. 9. februar • 1996

Vrient å etter 200

Mellom de to natur-
vernårene 1970 og
1995 ble det vernet
områder i Norge på
størrelse med Sør
Trøndelag fylke. De
neste 25 årene kan bli
langt tøffere, viser ny
offentlig rapport

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Ved inngangen til det euro-
peiske Naturvernåret 1970 var
det ett landskapsvernomsråde,
21 naturreservater og fire na-
sjonalt-parker her i landet. Til-
sammen utgjorde dette et areal
på 1804 km² litt mindre enn
Vestfold fylke.

25 år senere er dette arealet
mer enn tidoblet, viser en ny
rapport, skrevet for Statens
naturforvaltningsråd.

Ved begynnelsen av Natur-
vernåret 1995 hadde Norge fått
1153 nye naturreservater, 75
nye landskapsvernomsråder og
14 nye nasjonalparker. Til-
sammen utgjør dette et totalt
vernet areal på 20 576 km². I
tillegg kommer verneomsråde-
ne på Svalbard. Disse ble opp-
rettet i 1973 og omfatter omlag
35 000 km².

Over halvparten mangler

Rapporten «De neste 25 åre-
ne» er skrevet av skolelæreren

vern i det 21. år
tross for de positiv
1970 og fram til i
derer rapporten n
15 prosent av fast
bør vernes for ette

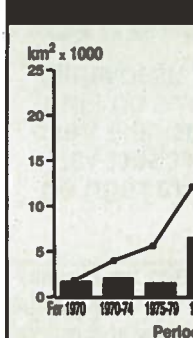
Sett i lys av en
blir ikke dagens
imponerende, i og
halvparten mangle
porten vil det ogsa
ligere å verne ny
tiden som komm
som presset på de a
ete områdene vil a

Nye områ- mangler

To forhold gjør at
skeligere å verne r
For det første er c
grunn at endel n
ikke er vernet: de
og slett kvaliteter s
verneverdige.

Stadig flere øns

Vern i No

Søylene viser hv
er vernet i femår

Sagt og skrevet

Gaupemor(d)

«Dermed er vi havnet i den absurde situasjonen at de som har ansvaret for norsk naturforvaltning, går lenger enn Norges jeger- og fiskerforbund som advarer mot slik jakt. Skytes gaupemor i februar, har ungene små sjanser til å overleve, mener generalsekretæren.

Dette er ikke bare pinlig, det er både grotesk og uansvarlig.»

Fra leder i Vårt Land om at myndighetene åpner for avliving av hunngauper med barn.

-Naturen forurenses

«Det viser seg at en stor del av den sure nedbøren skyldes naturen selv, og ikke fabrikkpiper.»

Malcolm Forbes jr., republikansk presidentkandidat i USA, til avisen Boston Globe.

Klimaendringer knekker koraller

Koralldyr har evnen til å hindre drivhuseffekten. Men nå er klimaendringene i ferd med å ta knekken på dem.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

En ny rapport fra universitetet i Tokyo viser at verdens korallrev er betydelige mottagere av karbondioksyd (CO₂), og derfor viktige for klimaet på Jorda.

Fem prosent av utslippene

Rapporten anslår at dagens korallrev har potensial til å samle opp omlag tre gigatonn, eller omlag fem prosent av verdens samlede CO₂-utslipp.

En liten alge som koralldyrene samarbeider med gjør at de har denne viktige egenskapen. De japanske forskerne understreker at dette gjør det

ekstremt viktig å ta vare på og restaurere ødelagte korallrev. Det motsatte skjer i øyeblikket.

Trist forfatning

I følge «The Biodiversity Coalition» er verdens korallrev i en trist forfatning. Korallrevene i Øst Afrika, i den Persiske Golf, i Sørøst-Asia og i det Karibiske Hav er alle inne i en svært kritisk fase. Bare i havområdene rundt Australia blir tilstanden betegnet som stabil.

Ødeleggelsene skyldes først og fremst menneskelig aktivitet. Bruk av gjødsel, kloakkutslipp, forskjellige former for kystutbygging og sedimentering som en følge av jorderosjon er de viktigste problemene.

Global oppvarming gjør det hele til en ond sirkel. Når havnivået stiger, dør koralldyrene.

De såkalte revdannende koraller kan ikke leve under 50 meters dyp. De tåler heller ikke temperaturøkning i vannet. Da blekner de og dør. Samtidig mister korallene selv evnen til å stoppe temperaturøkningen fordi de ikke lenger kan binde CO₂.

800 år = en meter rev

Korallrevene blir også kalt havets regnskog. Ikke noe annet sted i havet er dyrelivet så rikt på forskjellige arter, og ikke i noe annet økosystem på Jorda blir det produsert så mye biomasse, dvs. mengde levende organismer per kvadratmeter. Det er koralldyrenes kalkskjelett som danner korallrevene, og de små nesledyrene bruker omlag 800 år på å bygge en meter i høyden.

«Hete» i nord – tørt i vest

Januar var usedvanlig varm i Troms og Finnmark, mens hele Vestlandet stort sett var forskånet fra regn og snø.

Januariesikten fra klimaavdelingen ved Meteorologisk institutt i Oslo viser at temperaturen i Troms og Finnmark var fem til seks grader varmere enn

normalt. De indre strøkene av Finnmark var like varme i 1992 og 1993, mens Tromsø ikke har opplevd en så mild januar siden 1964.

Regn og snø har nesten holdt seg helt borte fra Vestlandet i januar. Fra sør i Rogaland til deler av Nordland har nedbøren bare vært en fjerdedel av det normale.

Statkraft

Region Vest-Norge

Region Vest-Norge er Statkrafts driftsområde i Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane. Regionen er ansvarlig for drift av 13 vannkraftverk fordelt på stasjonsgruppene Ulla-Førre, Folgeforn, Eldfjord, Vikfelli og Jostedal. Installert effekt er på 4042 MW og årsproduksjonen ca. 10.500 GWh. Regionsenteret ligger i Sauda.

VANNKRAFT - REN ENERGI!

Stortinget sier ja til varierte bilavgifter

Stortingets energi- og miljøkomite sier ja til høyere bompriser i rushtrafikken og til å bruke pengene til kollektivtrafikk. Men Arbeiderpartiet blokkerer en utvidelse av CO₂-avgiften.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

I slutten av januar la Stortingets energi- og miljøkomite fram sin innstilling «om norsk politikk mot klimaendringer og utslipp av nitrogenoksider (NO_x)».

I innstillingen går det fram at et flertall i komiteen nå ønsker å bruke bompenger til å subsidiere kollektivtrafikk. «Målet må være å få ned trafikken i tettbygde strøk», mener AP, SP, KRF og SV.

De fire partiene ber også regjeringen se nærmere på bruk av veiprising for å redusere trafikken i byområdene. Komiteen ønsker at bilistene skal betale mer for bruk av veien i rush-tidene enn ellers.

Ellers preges flertallets innstilling av at det har vært vanskelig å få komiteen til å gå med på konkrete tiltak for å redusere utslippene av klimagasser og NO_x.

Flat CO₂-avgift?

Energi- og miljøkomiteen slår fast at CO₂-avgiften også i framtiden skal være et «sentralt virkemiddel» for å redusere de norske utslippene. Men Arbeiderpartiet setter foten ned for et forslag om lik CO₂-avgift for alle utslipp, i stedet for dagens ordning, hvor deler av industrien er fritatt for eller har redusert avgift.

AP er enig med SP, KRF og SV om CO₂-avgiftens betydning. Men når de tre opposisjonspartiene skisserer at avgiften skal baseres på en fast sats per kilo karbon, hopper regjeringspartiet av. AP mener tvert i mot at «endringer når det gjelder skatter og avgifter, ikke skal behandles i denne meldinga» – på grunn av arbeidet som foregår i Grønn skattekomisjon.

Andre synspunkter i innstillingen:

• AP, SV, SP og KRF er enige

om å opprette et nasjonalt klimafond, blant annet for å finansiere prosjekter Norge gjennomfører sammen med andre land.

• Alle utenom Fridemokratene uttrykker skepsis overfor å deponere CO₂ i havet nå (se N&M Bulletin 15/95), men ønsker mer forskning om tiltaket.

• Alle utenom Fridemokratene vil at offentlige etater skal bruke flere elektriske biler i stedet for bensindrevne.

• AP, SP, SV og KRF vil gi flere penger til tilskudd og lån til å gjennomføre enøktiltak. De ønsker også at Miljøverndepartementet og Nærings- og energidepartementet utarbeider retningslinjer for energibruk i større nybygg.

• AP mener Norge «allerede i dag har en sammensetning av energiforbruket som leg-

ger vekt på fornybar energi».

• Høyre vil ha tilskuddsordning for bruk av varmepumper, investeringer i biobrenselanlegg og bruk av solenergi.

• Høyre, KRF, SP og SV ønsker å opprette et energiprogram for satsing på nye og fornybare energikilder.

• AP, SV, SP og KRF sier alle at de ønsker å redusere oljefyringen, men AP er ikke med på et konkret forslag om å utfase all oljefyring innen ti år.

• Komiteen ønsker å plante mer skog som kan ta opp og binde CO₂.

• SV, SP og KRF ber regjeringen legge fram forslag om en egen avgift på NO_x-utslipp fra Nordsjøen.

Klima- og NO_x-planen skal debatteres i Stortinget 22. februar.

Ris og te truet av klimaendringer

Ris og te kan bli mangelvare hvis oppvarmingen av jorda fortsetter.

Risproduksjonen på Filippinene og i Indonesia er truet på grunn av varmere vær. 270 millioner mennesker er avhengig av risproduksjonen i området, melder Reuter.

Hvis temperaturen øker med to grader Celsius, reduseres avlingene med en femtedel, forklarer forskerne ved Senter for jord og jordtemperatur i

Bogor. Samtidig melder forskere fra Instituttet for teforskning i Sri Lanka at teproduksjonen også vil lide under global oppvarming. Antakelig vil varmere vær bety flere perioder med ekstreme værforhold, som tørke og regntid.

Tørkeskader og jordtap vil øke i årene som kommer, mener forskerne, noe som igjen vil gå ut over teplantene. Så spør det om engelskmennene må gå over til å drikke varmt vann med en dråpe melk til i stedet.

Lyse hoder bruker mindre energi

Enøk er sunt – økonomisk og helsemessig. Ønsker du mer informasjon og gode råd om energiøkonomisering, ta kontakt med din lokale energileverandør.

Troms fylkeskommunes Enøkfond
9005 Tromsø

ENØK
NORD

* god smak * kultur
* tradisjon * kvalitet

MEIERIINDUSTRIEN har 200 produktvarianter og 5.600 ansatte. Med en omsetning i 1994 på ca. 10 milliarder kroner er dette landets største næringsmiddelindustri. Produksjon skjer på 95 anlegg, fordelt på 16 meieriselskaper.

Norske Meierier

Rettsak mot atomlager?

Irland kan komme til å stevne England inn for EU-domstolen for å stanse planene om et underjordisk laboratorium ved gjenvinningsanlegget for atomavfall i Sellafield.

Irland ser på laboratoriet som skritt mot bygging av et permanent lager for radioaktivt avfall. Risikoen for radioaktiv lekkasje til Irskesjøen er uakseptabel, mener Irlands energiminister Emmet Stagg.

– Den irske regjeringen er sterkt imot alle planer som kan føre til at et permanent lager eller deponeringsplass for radioaktivt materiale blir bygget ved Irskesjøen, sier Stagg.

(Reuter)

Atomprotest

Naturvernforbundet oppfordrer regjeringen til å protestere mot at atomanlegget ved Dounreay i Skottland blir utvidet. Planene kan føre til større forurensning i Nordsjø-området, advarer organisasjonen.

Fuglefamilien Flintstone

Kråker i Stillehavet bruker redskap som de lager selv. Tilsvarende høy utvikling er bare observert hos mennesker.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Det er sjelden dyr bruker redskap. Dette gjelder ikke minst fugler, selv om enkelte eksempler finnes. Kråker på øya Ny Caledonia i Stillehavet viser seg nå å være like teknisk avanserte som de første menneskene, skriver bladet New Scientist. Ikke bare bruker kråkene redskap, de lager dem selv. Råmaterialene er kvister og blader, og redskapene brukes til å fange insekter.

To redskap

Kråkene på Ny Caledonia bruker to hovedtyper fangstred-

skap; kvistkroker og nøye tilkuttete blader, som rulles sammen til en slags harpun. Kråkene er observert mens de plukker utvalgte kvister, tar den med seg tilbake til redet og former dem til velegnet verk-

tøy. I bladet «Nature» beskriver forskeren Gavin Hunt fra Massey-universitetet på New Zealand hvordan kråkene ved flere anledninger er observert mens de velger ut kvister med krokform, for så å ta kvisten med seg til et passende arbeidssted, gjerne en gren.

Deretter fester fuglen pinnen mellom føttene, før den bruker flere minutter på å skjære spissen på den med nebbet. Kråkene fjerner også bark og blader som kan gjøre kroken vanskelig å bruke.

Hunt observerte også fugler som brukte et harpunlignende redskap av sammenrullede blader. I tillegg til spissen var

«harpunene» utstyrt med mot-haker.

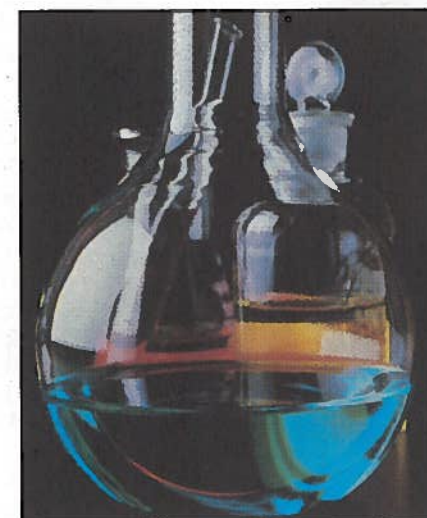
De forskjellige redskapene brukes til å fange insekter som befinner seg i død ved, og Hunt så begge typer i bruk under slik jakt.

Hunt hevder at kråkenes sofistikerte adferd kan sammenlignes med menneskers bein- og steinredskapskulturer i tiden som kalles eldre paleolitikum, for nærmere to millioner år siden.

Zoologen Christophe Boesch ved Universitetet i Basel er fascinert av Hunts resultater. Han påpeker likevel at det er mye forskning som gjenstår før det kan bevises at kråkenes redskaper er resultat av det han kaller en «mental planleggingsprosess».

– Dersom dette kan bevises, må vitenskapen revurdere de vedtatte forskjellene mellom menneske- og dyresamfunn, sier han.

Behandling av spesialavfall

Vi formidler mottak av mange typer uorganisk avfall som:

- Sure/alkaliske beiser
- Lut/avfettingsbad
- Fosfat/fluxholdige væsker
- Kromat/kromsyre
- Galvano/metallholdige bad
- Vann/slam
- Diverse andre kjemikalier

Behandling foregår ved Christiania Spigerverk A/S som har stor lager/behandlingskapasitet.

Våre erfaringer er din beste garanti!

Teknologisk Institutt

Sentrallaboratoriet for Kjemisk Analyse og Prøving

Postadresse:
Postboks 2608
St. Hanshaugen
0131 Oslo

Kontoradresse:
Akersveien 24C

Telefon:
22 86 51 85
22 86 50 00

Telefax:
22 20 18 01

Tilgi oss våre synder,
men Godset må frem

NOR-CARGO

-vi jobber for å bli bedre

DET NORSKE VERITAS

1322 HØVIK

TLF: 67 57 99 00

PVC og miljø

Å skrive boken 'PVC og miljø' i 1992 tjente to hensikter for Norsk Hydro. For det første var det med på å forme en viktig del av forståelsesprosessen og dermed forbedre alle sider av vår egen virksomhet sett i et miljøperspektiv. For det andre var det en kilde til informasjon for ikke-spesialister om PVC-prosesser og deres innvirkning på miljøet. Norsk Hydro presenterer nå en oppfølger, kalt 'PVC og miljø 1996' som er tilgjengelig ved henvendelse til:

Norsk Hydro a.s., Petrokjemidivisjonen, N-0240 Oslo.
Tel: 22 43 21 00 eller fax: 22 43 24 44.

Felleskjøpet Østlandet

Landbrukets leverandør nr. 1

**VALDRES KOMMUNALE
RENOVASJON**
2900 FAGERNES

VAKRE VARIERTE VALDRES!
Legg turen til Valdres du også!

Vi ønsker å bidra til å opprettholde skjønnheten og et rent miljø i Valdres.

MATAVFALL
Innsamling og behandlingsordning innføres i løpet av året.
SPESIALAVFALL
Leveres i containere på gjenbruksstasjoner, bensinstasjoner, evt. renovasjonsanlegget.
GLASS
Glasscontainere står ved butikker/butikksentra.
HVITEVARER
Leveres elektroforhandlere.
GJENBRUKSSTASJONER
Tar i mot spesialavfall, glass, papp, papir stål og metaller, trevirke m.v.
RESTAVFALL
Behandles i kontrollert fylling med eget jordrenseanlegg for sigevann.

- HJELP OSS Å HOLDE VALDRES RENT!-

**VEST-AGDER
ENERGIVERK**

Storm i et vannglass

DEBATT

Thorbjørn Berntsen,
miljøvernminister

Det blåser opp til storm, skriver N&M Bulletin – mellom Miljøverndepartementet (MD), bøndene og naturvernerne om rovviltets kår i Norge. Mildt sagt er dette å ta for hardt i.

Det er riktig som Verdens Naturfond (WWF) hevder at informasjon og opplysning er viktig for å unngå unødige konflikter, men dette er da ikke noen ny tanke for miljøvernmyndighetene. Informasjon var ett av flere viktige tiltak i det opplegget for rovviltforvaltningen som ble behandlet i Rovviltmeldingen i 1992. Hele tiden etter dette har miljøvernmyndighetene informert om rovviltforvaltningen på ulike måter.

Når WWF understreker betydningen av å opprette samarbeid med bøndene i rovviltarbeidet, må svaret bare bli at vi allerede har god dialog med landbruksorganisasjonene både sentralt og regionalt i denne saken, et samarbeid som er av stor betydning for løsning av

konflikter.

Alle er tjent med at kommunikasjonen mellom de berørte partene i rovviltforvaltningen blir bedre. Departementet vil holde kontakt med organisasjonene både på næringssiden og naturvernssiden i arbeidet med den kommende rovviltmeldingen. Nylig ble det avholdt møter både med en rekke nærings- og naturvernorganisasjoner om denne saken.

WWF kommer ikke med noen god begrunnelse for påstanden om at miljøvernministeren er for svak i rovviltforvaltningen. Dagens rovviltforvaltning skjer i tråd med de mål og opplegg som Stortinget behandlet i 1992 og ut fra den kunnskap som til en hver tid er tilgjengelig om de enkelte artene.

Forvaltningen omfatter blant annet utstrakt bruk og utprøving av skadeforebyggende tiltak, omfattende bestandsregistrering og skadedokumentasjon, bestandsregulering av jerv gjennom lisensjakt, kvoteregulert jakt på gaupe, samt felling av rovdyrindivider som gjør betydelig skade på bufe eller

tamrein. Alle beslutninger om beskatning av store rovdyr er miljøvernmyndighetenes ansvar. Av bjørn er det felt ett dyr etter skadefellingstillatelse de siste to årene.

Som en videre oppfølging av Rovviltmeldingen er det blitt fastsatt administrative grenser for kjerneområder for bjørn og jerv, forskrift om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe og nye erstatningsregler for rovviltskade på husdyr. Ved endringen av viltloven i 1993 ble

det foretatt en innstramming av adgangen til å felle rovvilt til forsvar av bufe og tamrein, og strafferammen for brudd på loven ble økt.

I det hele tatt er det grunn til å være rimelig godt fornøyd med miljøvernmyndighetenes oppfølging av Rovviltmeldingen siden 1992. Vi har mange oppgaver å løse på dette området også i årene framover, og jeg forventer og er sikker på at organisasjonene vil bidra med mer enn stormvarsler.

VESTA LIV AS

*støtter Norges
Naturvernforbund*

vesta
forsikring

Miljokalender

Våren 1996: Regjeringen legger fram stortingsmelding om samferdsel.

4. – 9. februar: The environment story. Medias presentasjon av miljøsaker, seminar ved Schumacher College, Dartington, England. Mer info: +44 – 1803 – 865 934.

11. – 14. februar: Konferanse om idrett, miljø og utvikling, Lillehammer. Mer info: Inge Aarhus, 6128 9922.

13. februar: Seminar for næringslivsledere om internasjonale miljøtrender. Arrangert av Uni Storebrand.

15. – 16. februar: Green Goods. Internasjonal konferanse om produktorientert miljøpolitikk, Oslo. Arrangør: Grip, Norsas og MD. Mer info: 2273 0840.

19. – 23. februar: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

20. februar: Hva du bør vite om miljørapportering. Miniseminar på Grip senter, Oslo. Mer info: 2257 3600.

22. februar: Stortinget diskuterer klimameldingen.

23. februar: Høringsfrist for konsekvensutredning for Gullfaks sør, Rimfaks og Delta-funnet.

1. mars: Høringsfrist for konsekvensutredning for Oseberg (gasseksport).

19. – 24. mars: Miljøteknologimesse i Köln. Teknologisk institutt og norsk-tysk handelskammer arrangerer stuier. Mer info: 2286 5157.

Dette er den vanligste lagringsplassen for CO₂ fra gassproduksjon.

Foto: NTB

Nå pumper vi den tilbake dit den kom fra.

Sleipner Vest inneholder store gassreserver, og har en sentral rolle i Troll-avtalen om salg av gass til flere europeiske land.

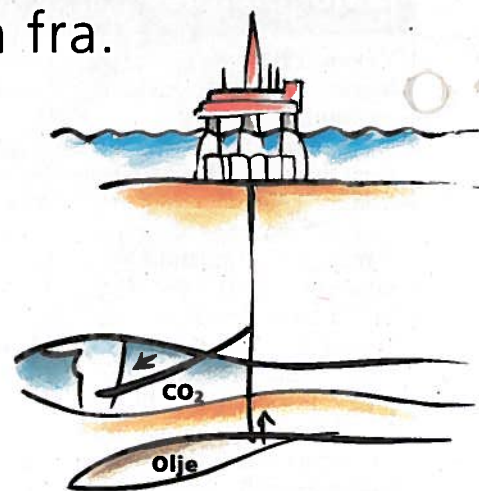
Ubehandlet gass fra feltene i Nordsjøen har vanligvis et CO₂-innhold på 0-4%. På Sleipner er imidlertid nivået langt høyere – inntil 9,5%. Før gassen kan leveres til kundene på kontinentet, må det senkes til 2,5%.

Normalt ville overskuddet av CO₂ bli sluppet direkte ut i atmosfæren, men på Sleipner har vi utviklet en helt ny løsning: Når produksjonen settes i gang

1. oktober 1996, blir den utskilte CO₂ gassen pumpet tilbake – til en stor sandformasjon 1.000 meter under havbunnen.

Vi vil fortsatt generere CO₂ i eksosen fra turbinene. Denne CO₂-gassen er vi ikke i stand til å tilbakeføre. Men den nye teknologien sparer oss for ekstra utslipp av CO₂ fra den produserte gassen. Vi skal produsere gass på Sleipner Vest til langt ut i neste århundre, og hvert eneste år vil vi spare atmosfæren for 1 million tonn CO₂.

Ganske enkelt ved å legge den tilbake der vi fant den, nede i bakken.

Overskuddet av CO₂ fra Sleipner Vest deponeres i en vannfylt sandformasjon tusen meter under havbunnen.

Nye løsninger for lavere utslipp